

Afrikar emakume gerrariak Oscar sarietan

NAGORE IRAZUSTABARRENA URANGA
@irazustabarrena

Dahomey erresuma (Egungo Benin), 1724. Emakumez osatutako ejertzitoak Alladaren aurkako gerran parte hartu zuen. Handik hiru urtera Whydah erresumako Savi hiriburuaren konkistan ere jardun zuten *mino* ("gure amak" fon hizkuntzan) izeneko gerrariak. Handik aurrera, emakumeek batailoira iraunkorra osatu zuten eta 6.000 kidera iritsi zen.

Dahomey erresumako yorubak inguruko herriekin gerran jardun zuten luzaroz eta esklaboen salerosketak herrialdeari ekarritako oparotasun ekonomikoari eusteko, gainbehera demografikoari aurre egin behar zioten. A. E. Wilmot merkataria ingelesak, esaterako, Abomey hiriburuko kaleetan gizonen eta emakumezkoen arteko desproporzioa oso nabarmena zela jaso zuen. Horrenbestez, Agadja erregeak (1708-1732) bere aita Houegbadjak sortutako elefante ehiztari emakumeen taldea (*gbeto*) guardia pertsonal gisa erabiltzen hasi zen lehenik, eta borrokarako trebatu eta erabiliko zituen gero.

Gerrariak nerabezarozan errekrutatzen zituzten eta trebatze prozesu gogorria izaten zuten: lantzak, aiztoak, mazoak, ezpatak eta suzko arma europar batzuk erabiltzen ikasten zuten, baita gorputzez gorputzeko borrokan ere. Eta borroka lanetan ere gaztetatik jarduten zuten, heriotzara ohitzeko eta errukia uxatzeko. Ordainetan, pribilegio asko zituzten: errege jauregian bizi ziren eta nahi adi-

TROPENMUSEUM

BIZIRIK GERATZEN ZIREN MINO APURRAK PARISEN, 1897AN, EUOPARRENTZAT IKUSKIZUN BIHURTUTA.

na alkohol, tabako eta esklabo omen zituzten eskura, R. Burton esploratzaileak 1860an idatzi zuenez.

Minoen kopurua eta ospea handituz joan zen aldameneko herriekin borrokan, baina kolonizatzaile europarren aurka hasi zirenean, zehazki frantziarren aurka, teknologiki gaingitu zituen. Zenbait militar frantziarren arabera, suzko arma gutxi eta zaharkituak zituzten, eta ez zituzten zuzen erabiltzen. Minoen adorea eta gorputzez gorputzeko borrokan zuten nagusitasuna nabarmendu zuten arerioek, baina hori ez zen nahikoa izan. 1892an, frantziarren aurkako gudu batera 434 mino bidali zituzten; soilik 17 atera ziren

bizirik. Mendea amaitu baino lehen, Afrikako ia azkeneko erresuma independentea Frantziako kolonia bihurtu zen.

Datorren astelehenean banatuko di- ren Oscar sarietan, *Black Panther* filmak sei nominazio ditu, eta lehen aldia da superheroien pelikula bat film onenaren saria jasotzeko hautagai dela. Fikziozko Wakanda erresumako Dora Milaje emakumezko gerrariak dira, besteak beste, filmeko protagonistak. Fantasiar eta akzio sinesgaitzez betetako filmak, hortaz, badu iturri erreala historikoa: Dahomeyko minoetan oinarrituta daude Ayo, Okoye, Xoliswa eta filmeko gainerako emakume gerrariak. ●

Esklaboen Biblia mehea

Euskarazko Wikipediak berriki jakinarazi du Biblia osoa wikiteka.eus-en libre jarriko dutela, Dionisio Amundarain itzultzailearen baimenaz. Baina "Biblia" eta "libre" hitzak ez dira beti elkarrekin joan; Washingtongo (AEB) Bibliaren Museoak *Esklaboen Biblia* ikusgai eta hizpide duen erakusketa antolatu du. XIX. mendean misiolari britainiarrek moldatutako bertsoia da

–soilik hiru ale geratzen dira egun–. Karibeko esklaboei irakurtzen irakastea eta kristautasuna zabaltzea zuen helburu, baina ahal zela esklaboak aztoratu gabe. Askatasun grina piztu zezakeen edozein pasarte ezabatu zuten eta, azkenean, liburuak mehea geratu zitzaizkien. Biblia katolikoak 73 liburu ditu, eta ortodoxoak, 78; *Esklaboen Biblia* 14 besterik ez. ●

MUSEUM OF THE BIBLE